

CONCEPTELE DETERMINISMULUI

NICU SANDU

student an. II, Facultatea Cadastru și drept, UASM

Determinismul este o parte integrantă a ontologiei în cadrul căreia ocupă un loc de prim ordin. Esența lui constă în recunoașterea existenței unor relații de dependență și condiționare obiectivă, în virtutea cărora apariția, evoluția, dispariția și existența tuturor fenomenelor se realizează pe un temei propriu.

Determinismul ca teorie se referă la două planuri, primul, care constată o anumită ordine în univers, societate, și al doilea plan, explicarea mecanismelor acestei ordini.

De asemenea, determinismul vizează, în principal, două mari compartimente diferite de producere și generale a fenomenelor: natura și societatea – dar cunoaște, în același timp, existența unor determinisme compartimentale, în domeniile amintite, cu specific, cum ar fi determinismul în sfera culturii, a moralei, a politicii, a dreptului.

Specificul determinismului social este pus în evidență de anumite particularități, cea mai importantă, fiind că el nu poate exista în absența oamenilor, nu se poate manifesta decât prin acțiunea lor. Aceasta înseamnă că în domeniul vieții sociale nu se întâmplă nimic fără acțiunea și influența umană.

O altă particularitate a determinismului social este că el are un caracter extrem de complex. Aceasta înseamnă că acțiunile și interacțiunile umane conștiente se împletesc cu cele spontane, imprevizibile, aspirațiile individuale se împletesc când armonios, când contradictoriu cu cele ale societății, acțiunea cauzelor interacționează cu cea a scopurilor, necesitatea presupune libertate, libertatea, presupune responsabilitate, responsabilitatea interacționează cu răspunderea etc.

O altă particularitate mai accentuată a determinismului este istoricitatea sa mult mai pronunțată datorită caracterului pregnant istoric al fenomenelor sociale.

Ordinea socială imaginară a evoluat din instinctul cooperării de masă, ca o necesitate socială. Ea se realizează prin intermediul unei mulțimi de indivizi umani, ale căror acțiuni personale, de grup se încrucișează și se întretaie continuu, rezultanta fiind adesea total diferită de ceea ce dorește fiecare individ în parte dar, în ultimă instanță, indicând sensul dezvoltării sociale, care stau la baza ordinii sociale.

Astfel de legi sociale nu acționează absolut spontan, independent de intervenția conștientă a omului. Dimpotrivă, ele apar ca tendințe ale activității grupurilor sociale de realizare a scopurilor și de satisfacere a intereselor lor. Așadar, legea socială pe care se va baza ordinea socială, ca o ordine imaginară este o totalitate de relații obiective, independente de voința omului, imanentă și intrinsecă activității practice a oamenilor, ce se manifestă în și prin activitatea oamenilor.

Drept consecință societatea și în cadrul ei relațiile ce întruchipează egalitatea, libertatea, responsabilitatea, nu sunt altceva decât produsul interacțiunii și împletirii factorilor materiali obiectivi și a celor spirituali subiectivi.

Reieșind din cele menționate putem concluziona că cadrul vieții relațiilor și acțiunii umane se compune din: mediul natural, reprezentat de legile naturii; cadrul social, alcătuit din legile sociale obiective și sistemul normativ al societății, format la rândul său din: legile juridice, normele politice, regulile de conduită morală, prescripțiunile religioase, instrucțiunile tehnologice etc.; necesitatea interioară a omului, ce vizează instinctele, prejudecățile, adaptarea stereotipă, automatismele etc.

În perspectiva unei astfel de structuri a cadrului de viață și acțiune a oamenilor, este ușor de înțeles că libertatea nu poate fi altceva decât mișcarea indivizilor umani în interiorul limitelor impuse de legile naturale corelate cu cele sociale și cu normativitatea socială prescrisă în domeniile politic, juridic, moral, artistic, religios etc.

Conducător științific – dr., hab. prof. univ. Baltaga Dmitrii